

ПАРЛАМЕНТАРНА
БУЏЕТСКА КАНЦЕЛАРИЈА

Анализа јавног дуга за период јануар – октобар 2016. године

01.12.2016.

САДРЖАЈ

Резиме.....	1
Уводне напомене	1
Опште тенденције.....	1
Директне обавезе	2
Државне хартије од вредности.....	2
Кредити.....	2
Остале директне обавезе.....	3
Индириктне обавезе	3
Негарантовани дуг локалне самоуправе	3
Ефекат промене девизних курса	4
Извори.....	4

РЕЗИМЕ

На крају октобра 2016. године:

- дуг општег нивоа државе је износио 24,96 млрд евра (73,1% БДП-а); од тога, на јавни дуг Републике се односило 24,59 млрд евра (72,1% БДП-а);

- у односу на крај прошле године, дуг општег нивоа државе је смањен за око 282 млн евра, а јавни дуг Републике за 218,4 млн евра;

- директне обавезе Републике су износиле 22,38 млрд евра. Током првих десет месеци смањиле су се за 31,7 млн евра, пре свега услед измирења дуга по основу старе девизне штедње и смањења обавеза према Париском и Лондонском клубу поверилаца; с друге стране, највеће повећање директних обавеза проистиче из задуживања на домаћем финансијском тржишту и повлачења кредита (пре свега кредита Европске инвестиционе банке, и кредита које су дали Русија, Кина и Азербејџан);

- индиректне обавезе Републике (по основу издатих гаранција) су износиле 2,21 млрд евра (смањење од 186,7 млн евра у односу на крај 2015).

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Јавни дуг је дуг државе. **Чине га директан дуг** који настаје задуживањем (уговарањем кредита или издавањем државних хартија од вредности) и **индиректне обавезе** (издате гаранције). У Републици Србији се подаци о јавном дугу прате на нивоу Републике и на нивоу опште државе.

Јавни дуг Републике је дефинисан Законом о јавном дугу, као збир директног дуга Републике и гаранција које је издала. Директан дуг Републике настаје задуживањем, по основу узимања кредита и издавања државних хартија од вредности. Индиректне обавезе чине гаранције Републике које издаје на задуживање јединица локалних самоуправа, јавних предузећа чији је оснивач Република, фондова обавезног социјалног осигурања, као и других правних лица дефинисаних овим законом. Циљ издавања гаранција је да се омогући задуживање поменутих субјеката по повољнијим условима.

Дуг општег нивоа државе је дефинисан Законом о буџетском систему, као збир директног дуга и издатих гаранција општег нивоа државе. То значи да јавни дуг опште државе чине јавни дуг Републике и негарантовани дуг локалне самоуправе.

ОПШТЕ ТЕНДЕНЦИЈЕ

На крају октобра 2016. године **дуг општег нивоа државе** је износио **24,96 милијарди евра**, односно **73,1% БДП-а**. Од тога, **јавни дуг Републике Србије** је износио **24,59 млрд евра (72,1% БДП-а)**, док је негарантовани дуг локалне самоуправе био око 0,37 млрд евра. **Дуг општег нивоа државе** је на крају октобра **смањен за око 282 млн евра** у односу на крај 2015. У истом периоду **јавни дуг Републике** је **смањен за 218,4 млн евра**, док је негарантовани дуг локалне самоуправе смањен за 63,6 млн евра.

ДИРЕКТНЕ ОБАВЕЗЕ

Директни дуг настаје задуживањем – по основу узетих кредита и емитованих хартија од вредности на домаћем и међународном финансијском тржишту. У директни дуг Републике улазе и све друге обавезе које је Република преузела да отплати (нпр. отплата дуга Србијагаса према НИС-у, обавезе ПИО фонда према војним пензионерима и сл.).

Директни дуг Републике је на крају октобра 2016. године износио **22,38 млрд евра** и он је за **31,7 млн евра мањи** у односу на крај прошле године.

Државне хартије од вредности

Република Србија **на домаћем финансијском тржишту** емитује и продаје државне записе и обвезнице у динарима и у еврима. Током првих десет месеци ове године Република се на домаћем финансијском тржишту **нето задужила за око 551 млн евра**. То значи да је за толико више издала нових ХОВ него што је вратила обавезе по основу доспелих ХОВ.

- Од тога, укупно је емитовано *динарских хартија од вредности* у износу од 1,88 млрд евра, а доспело је динарских обвезница у вредности од 1,87 млрд евра, што значи да се по основу динарских хартија од вредности Република Србија у посматраном периоду **нето задужила** у износу од око 11,6 млн евра.¹
- Када је реч о државним *хартијама од вредности емитованим у еврима*, у посматраном периоду држава се **нето задужила за око 539,3 млн евра** на домаћем финансијском тржишту. У еврима је емитовано обвезница и записа у износу од 1,20 млрд евра, док је вредност доспелих обвезница деноминованих у еврима износила 656,9 млн евра.

На **међународном финансијском тржишту** Република Србија емитује еврообвезнице у доларима. То су дугорочне државне обвезнице емитоване на међународном финансијском тржишту у страниј валути. Обавезе по основу емитованих еврообвезница Републике Србије су на крају октобра износиле 4,79 млрд евра, што је за око 14,5 млн евра мање у односу на крај 2015. године. Наведено смањење је у потпуности последица слабења долара у односу на евро током посматраног периода (за 0,3%).

Кредити

Укупне директне обавезе по основу кредита су порасле за око 229 млн евра у октобру ове у односу на крај прошле године.

Од тога, обавезе према Европској инвестиционој банци су повећане за 116,5 млн евра. То је највећим делом последица повлачења средстава из којих се финансира изградња Коридора 10 (у износу од 88,5 млн евра).

У односу на децембар 2015. године, **нето обавезе по основу кредита страних влада** су на крају октобра 2016. повећане за 143,7 млн евра. Највише је средстава повучено из кредита Русије, Кине и Азербејџана (укупно 167,5 млн евра), из којих се претежно финансирају инвестиције у путну и

¹ Међутим, услед повољног утицаја промене девизног курса (депрецијације динара у односу на евро), обавезе по основу динарских обвезница су, када се прерачунају у евре, смањене (прорачунато је да чист ефекат промене курса износи око 66 млн евра).

железничку инфраструктуру. Од тога, за изградњу Коридора 11 је повучено 94 млн евра средстава из кредита добијених од Кине и Азербејдана. Обавезе по основу кредита других страних влада² су смањене у посматраном период за 23,8 млн евра.

Остале директне обавезе

Највећи допринос смањењу директног дуга Републике имало је измирење обавеза по основу старе девизне штедње, у износу од око 343 млн евра. У потпуности су измирене обавезе по основу пољопривредних субвенција (око 83 млн евра). Измирен је и део обавеза које је држава преузела крајем прошле године – плаћено је око 31 млн евра дуга ЈП „Србијагаса“ према „НИС“ а. д., као и 58 млн евра обавеза према војним пензионерима (од укупно 80 млн евра дуга по овом основу).

У првих десет месеци ове године обавезе према Лондонском и Париском клубу поверилаца су смањене за 188,2 млн евра.

ИНДИРЕКТНЕ ОБАВЕЗЕ

Индиレクトне обавезе Републике настају по основу издатих гаранција на задуживање јединица локалних самоуправа, јавних предузећа чији је оснивач Република, фондова обавезног социјалног осигурања, као и других правних лица дефинисаних Законом о јавном дугу. Државне гаранције представљају инструмент осигурања којим Република гарантује да ће обавеза за коју даје гаранцију бити испуњена. Уколико дужник за кога је Република гарантовала не испуни обавезу, гаранција се активира и обавеза се испуњава исплатом новца из буџета Републике.³

На крају октобра 2016. године **индиレクトне обавезе Републике** су износиле **2,21 млрд евра**, што је за **186,7 млн евра мање** у односу на стање на крају прошле године. У посматраном периоду, гарантовани кредити ЈП Србијагаса су смањени за 176,4 млн евра, ЈП ПUTEВА Србије за 60,0 млн евра, Железница Србије а. д. за 44,0 млн евра, док су гарантовани кредити Галенике а. д. Београд и Железаре Смедерево д. о. о. укупно смањени за 57,4 млн евра. Гарантовани кредити ЈП ЕПС су на крају октобра били већи за 207,3 млн евра у односу на крај прошле године. Овом повећању допринело је повлачење средстава у октобру из кредита Европске банке за обнову и развој за пројекат реструктурирања ЈП ЕПС у износу од 200 млн евра.

Укупно умањење индиレクトних обавеза је највећим делом резултат исплате из буџета Републике по основу **активираних гаранција** у износу од **268,4 млн евра**.

НЕГАРАНТОВАНИ ДУГ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ

Негарантовани дуг локалне самоуправе је на крају октобра 2016. године износио **366,2 млн евра** и у односу на крај претходне године је **нижи за 64,0 млн евра**.

² Влада Италије, Француске, Емирата Абу Дабија, Кувајта и Либије.

³ Средства која се издвајају по основу активираних државних гаранција се у закону о буџету исказују на позицији „Издаци за отплату главнице (у циљу спровођења јавних политика)“.

ЕФЕКАТ ПРОМЕНЕ ДЕВИЗНИХ КУРСЕВА

Валутна структура јавног дуга крајем октобра није значајно промењена у односу на крај децембра 2015. године. Највеће је учешће дуга у еврима – 40,9 %, и дуга у доларима – 32,8%, док је учешће динарског дуга 21,5%. Захваљујући повољном ефекту промена курса (услед јачања евра у односу на долар за 0,3% и у односу на динар за 1,3% од почетка године), прорачунато је да је вредност дуга Републике, изражена у еврима, укупно смањена за око 110 млн евра.

ИЗВОРИ

Министарство финансија. (2016). *Макроекономски и фискални подаци, 30.11.2016. године.*

Парламентарна буџетска канцеларија. (2016). *Речник буџетских појмова.* Београд: Вестминстерска фондација за демократију.

Управа за јавни дуг. (2016а). *Месечни извештај Управе за јавни дуг – децембар 2015. године – прелиминарна верзија.*

Управа за јавни дуг. (2016б). *Месечни извештај Управе за јавни дуг – октобар 2016. године.*

Прописи:

- *Закон о буџетском систему* („Службени гласник РС“, број 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13 – исправка, 108/13, 142/14, 68/15 – др. закон, 103/15).
- *Закон о јавном дугу* („Службени гласник РС“, број 61/05, 107/09, 78/11, 68/15).

Интернет извори:

- Интернет презентација Народне банке Србије: www.nbs.rs.

Извештај су припремили истраживачи Парламентарне буџетске канцеларије. Парламентарна буџетска канцеларија се успоставља у оквиру трогодишњег пројекта подршке Народној скупштини Републике Србије у спровођењу ефективног надзора над буџетом, који спроводе Народна скупштина и Вестминстерска фондација за демократију.

Ставови изнети у овом извештају не представљају и не одражавају ставове Народне скупштине Републике Србије нити Вестминстерске фондације за демократију.

pbk@parlament.rs

www.pbk.rs

Краља Милана 14, Београд

Зграда Народне скупштине, канцеларија 72